

TYÖ 42. PARISTON SISÄINEN RESISTANSSI

Tehtävä Tehtävänä määrittää pariston sisäinen resistanssi.

Välineet 4,5 V paristo, virtamittari (11110), jännitemittari (11120), (yleismittari DT-830B), pieni lamppu sekä johtimia + 2 kpl ”hauenleukoja”.

Taustatietoja

Energian säilymislain mukaan voidaan osoittaa, että suljetussa virtapiirissä lähdejännitteiden E_i summa on yhtä suuri kuin virtapiirissä tapahtuvien jännitehäviöiden $R_i I$ summa: $\sum_{i=1}^m E_i = \sum_{i=1}^n R_i I$.

(ks. F4 s. 104-109 (97-100)). Tämä on **Kirchhoffin 2. laki**, joka voidaan esittää myös toisessa muodossa: Suljetussa virtapiirissä potentiaalimuutosten summa on nolla, jos muutosten suunnat otetaan huomioon etumerkeillä eli $\sum \Delta V = 0$.

Jännitelähteen sisäinen resistanssi aiheuttaa sähkövirran suunnassa tarkasteltuna potentiaalın vähenemisen (jännitehäviön). Potentiaalın muutos on negatiivinen eli $-R_s I$. **Kuormitetun** jännitelähteen napojen välinen jännite eli **napajännite** U on $U = E - R_s I$, missä E on lähdejännite, R_s on jännitelähteen sisäinen resistanssi ja I piirissä kulkeva sähkövirta.

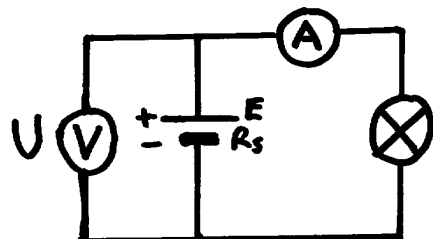
Jos virtapiirissä ei kulje sähkövirtaa, potentiaali kasvaa jännitelähteen sisällä lähdejännitteen E verran. Kuormittamattoman jännitelähteen napojen välinen jännite eli napajännite on siis yhtä suuri kuin lähdejännite; $U = E$. Kun jännitelähdettä (esim. paristoa) kuormitetaan, $U < E$. (vrt. oppilastyö F4, s. 107-109 (99-100)).

Suoritusohjeita

Tehdään seuraavat mittaukset:

1. Ensin mitataan lähdejännite E (piiriä ei kuormiteta, kuvan 1 kytkentäkaaviosta lamppu ja virtamittari ovat pois).
2. Tämän jälkeen paristoon kytketään lamppu ja mitataan napajännite U ja piirissä kulkeva virta I (ks. kuvan 1 kytkentäkaavio). Kirchhoffin II lain perusteella $U = E - R_s I$, josta saadaan laskettua **pariston sisäinen resistanssi** $R_s = \frac{E - U}{I}$.

Kuva 1.
KytKentäkaavio;
Pariston sisäisen resistanssin määrittäminen

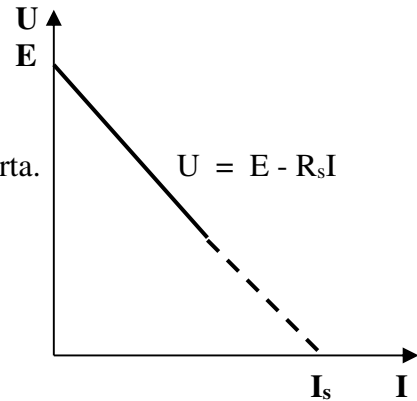
3. Kolmantena mittauksena voidaan paristoon kytkeä virtamittari ja oikosulkea piiri, jolloin napajännite U on noin nolla. Määritetään näin virran I suuruus.

Lausekkeessa $U = E - R_s I - R_u I$ napajännite $U = 0$ ja ulkoinen resistanssi $R_u = 0$, jolloin **sisäisen resistanssi R_s** voidaan laskea

lausekkeesta $R_s = \frac{E}{I}$. (ks. jännitelähteen kuormituskäyrä, F4, s.

111 (102)). R_s on siis tällöin suoran $U = U(I)$ kuvaajan kulmakerroin (kuva 2).

Kuva 2.
Jännitelähteen kuormituskäyrä.
 $I = I_s = E/R_s$ on ns. oikosulkuvirta.

MITTAUSPÖYTÄKIRJA: TYÖ 25b. PARISTON SISÄINEN RESISTANSSI MITTAUKSET:

1. LÄHDEJÄNNITE $E =$ _____ V.

2. NPAJÄNNITE $U =$ _____ V. (kytkentäkaavio; kuva 1).

SÄHKÖVIRTA $I =$ _____ A.

PARISTON SISÄINEN RESISTANSSI $R_s = \frac{E - U}{I} =$ _____ $=$ _____ Ω .

3. SÄHKÖVIRTA $I =$ _____ A. (oikosulku: $U = 0$)

PARISTON SISÄINEN RESISTANSSI $R_s = \frac{E}{I} =$ _____ $=$ _____ Ω .

KYSYMYKSIÄ:

(ks. F4, s.107-109 (99-100)).

1. Miten pariston sisäinen resistanssi muuttuu, kun paristo ikääntyy?

2. Miksi lähdejännite saattaa hieman nousta mittausten aikana?